

Kenny Spence

Férfiak mint gyermekgondozók és nevelők

A Men in Childcare (Férfiak a gyermekellátásban) elnevezésű szervezet (Edinburgh, Skócia) célja férfiakat segíteni abban, hogy kisgyermekgondozóként és nevelőként tudjanak dolgozni. Helyi és országos hatáskörű tevékenységét a skót parlament közvetlenül finanszírozza.

Cathy Jamieson, korábbi oktatási miniszter meggyőződése szerint is a kisgyermekellátás kiváló munkahely mind a nők, mind a férfiak számára. A Men in Childcare 2003. évi konferenciáján tartott beszédében kifejtette, hogy a gyermekek számára kifejezetten hasznos lenne, ha a kisgyermekellátás intézményei jobban reprezentálnák a társadalmat: „A gyermekeknek többféle követhető modellre van szükségük a fejlődésük során. Ha a kisgyermekellátásban és az általános iskolai oktatásban változatlanul a nők dominálnak, akkor a gyermekeknek továbbra is hiányozni fog a férfi modell, a férfiak pedig egy nagyon sok pozitív élményt nyújtó foglalkozás lehetőségét veszítik el. A Men in Childcare ugyanúgy elismeri a sokszínűség és sokrétűség fontosságát, mint a munkaerő képzettsége iránti igényt. Szeretnék több férfit látni a kisgyermekellátásban, annak érdekében, hogy megcáfolhassuk: ez valahogyan ’női munka’. Szeretném a lehető legjobb színvonalú ellátást biztosítani a gyermekeknek egész Skóciában.”

Kik tehát azok a férfiak, akik gyermekek gondozását, nevelését vállalják? Édesapák, az édesanyák partnerei, a tágabb család tagjai, tanítók és tanárok, iskolai napközi ellátásban dolgozók, bölcsődei és óvodai ellátásban dolgozók és nevelőszülők.

Kérdés, hogy hasznára válik-e valakinek, ha férfiak dolgoznak a gyermekellátásban. A válasz egyértelműen: IGEN. A férfiak és a nők hozzáállása a dolgokhoz különböző, tehát a gyermekeknek hasznos a férfi nézőpontot is megismerni. Minél inkább kiegyensúlyozott a nők és férfiak aránya a dolgozók körében, annál inkább megvalósulhat az egyes kérdések több szempontú megvitatása. Mindezekon kívül, az édesapák is jobban feloldódnak, ha úgy érzik, valakivel „egy nyelven beszélnek”.

A gyermekeknek szintén jó, ha férfiak is foglalkoznak velük, hisz sokan közülük egyszülős háztartásban nőnek fel – a házasságok fele válással végződik –, és talán nem is találkoznak férfival középiskolás korukig. Amúgy pedig a fiúk szeretnek ugrálni, fel-alá szaladgálni, egymással játékból harcolni, mindezeket viszont általában nem nézik jó szemmel az intézményekben. Sokat beszélünk a kulturális különbségekről, ugyanakkor elhanyagoljuk a nemek közti különbségek figyelembevételét.

Kutatási eredmények szerint az édesapák gyakran nagyon „nőiesnek” találják a bölcsődéket és az óvodákat. Szerintük nem igazán férfi-barát a környezet. Az ilyen típusú gondoknak az orvoslását segítené, ha több férfi dolgozna ezekben az intézményekben. Ezen kívül a férfiaknak gyakran adódnak nehézségeik a gyermeknevelésben, ám nem keresnek segítséget e téren.

Az öt évnél fiatalabb gyermekek ellátásában dolgozókkal folytatott rendszeres konzultációk azt sugallják, hogy egy kiegyensúlyozottabb férfi-nő arány megkönnyítené a különböző nézőpontok és megközelítések megfogalmazását. Alkalmat adnának egy-egy problémafelvetés, illetve kérdés különböző perspektívából való megvitatására, vagyis mindkét szempont (férfi és női) érvényesülhetne a vita során. A férfiak és a nők másképpen érvelnek.

Milyen akadályok nehezítik a férfiak munkavállalását a kisgyermekellátásban és -nevelésben? A kialakult vélemények, a képzési struktúra, a kereset, az elszigeteltség, a támogatás hiánya, a politikai akarat és a félelem. Ezek orvoslását szolgálja a fiúk részére nyújtott pozitív pályaválasztási tanácsadás még iskolás korban. A fizetések emelése és a dolgozók elnevezésének megváltoztatása (adott esetben, a széles körben elterjedt „gondozónő” és „óvónő” kifejezések helyett a semleges „gondozó” és „óvodapedagógus” használata) jelentősen hozzájárulhat a feminin megítélés megszűnéséhez.

Férfiak megszólítása

Országos hirdetések, és a férfiak alkalmazását szorgalmazó szakmapolitikai támogatás felhívja a gyermekekkel való foglalkozás iránt érdeklődést mutatók figyelmét az

elhelyezkedési lehetőségekre. *A férfiak csak akkor mennek a gyermekellátásba dolgozni, ha hívják őket.*

Mi jellemző azokra a férfiakra, akikkel a Men in Childcare kapcsolatba került?

2001 januárja óta a szervezet közel 500 férfi kisgyermekgondozói, -nevelői képzéséért volt felelős. Ezek a férfiak az élet legkülönbözőbb területeiről érkeztek, bank menedzserektől az autóbuszsofőrökig. Nagyon kevesen dolgoztak közülük korábban gyermekekkel, a többségük nem gondolta, hogy erre valaha is sor kerülhet.

Képzés-támogatás

A Men in Childcare tevékenységét jellemzi, hogy nem változtatta meg a rendszert, hanem azon belül keresett lehetőségeket a férfiak segítésére. Nem változtatott a képzés rendszerén sem, de módosította a képesítés megszerzésének módját. Nem emelte a fizetéseket, de reméli, hogy a javulás hamarosan megtörténik e téren is. Nem javított a munkakörülményeken, de támogatást tudott nyújtani!

Minek köszönhető tehát a szervezet sikere? Felhívásainkkal és hirdetéseinkkel közvetlenül a férfiakat szólítottuk meg. Gyorsan reagáltunk a megkeresésekre. A képzés minden szakaszában tartottuk a kapcsolatot a férfi hallgatókkal, és támogattuk őket. A képzés teljes folyamatát biztosítani tudtuk számukra. Ezen kívül jó kapcsolatokat alakítottunk ki a képzőhelyekkel. A férfiak támogatását többféle módon valósítottuk meg. Egyrészt konzulenseket neveztünk ki számukra, akik egyéni segítséget és tanácsadást nyújtottak. Másrészt a hallgatókkal telefonon is tartottuk a kapcsolatot, és szükség esetén ily módon is támogattuk őket. Találkozókat szerveztünk számukra a főiskolai előadókkal. A teljes idős hallgatóknak anyagi támogatást tudtunk biztosítani, a tanfolyami hallgatóknak pedig a részvétel díját fedeztük. A férfiak megszólításához a médiát használtuk, nem hagyatkoztunk csupán szórólapokra. Naponta és hetente adtuk fel hirdetéseinket. Emellett rádióban is többször megszólaltunk, valamint internetes honlapot működtetünk

A képzési struktúrába három szinten tudunk belépni. Egyrészt heti kétnapos akkreditált bevezető, felkészítő tanfolyamot tartunk azok számára, akik érdeklődnek, de nem ismerik a

gyermekgondozói, -nevelői munkát és képzést. Másrészt teljes idős, „gyorstalpaló” lehetőséget biztosítunk, ami hetente egy estét vesz igénybe. Harmadszor, teljes idős vagy részidős képzésben való részvétel lehetőségét biztosítjuk, ami heti két este elfoglaltságot jelent. Segítünk megoldani a hétvégi és nyári elhelyezéseket, gyakorlatokat is.

Azoknak a skót főiskoláknak, ahol a gyermekellátásban dolgozók szerezhették meg képesítésüket, korábban csak 2-3 férfi hallgatója volt, de többüknek egy sem. 2002 és 2003 között, a Men in Childcare tevékenységének köszönhetően, megváltozott a helyzet. A 2331-es teljes hallgatói létszámból 37 férfi hallgató volt, ami 1,5%-ot jelentett. 2003 és 2004 között pedig a létszámok alakulását a következő összehasonlító táblázat mutatja:

	Skót főiskolákon gyermekgondozási, -nevelési képesítést szerző férfi hallgatók száma (MIC támogatás nélkül)	Men in Childcare által támogatott férfi hallgatók száma
Képzési formák		
HNC	8	9
NC	14	20
SVQ	12	
Bevezető tanf.	3	30
Összesen	37	59

Összefoglalva tehát, a Men in Childcare 2001 óta több mint 500 fő képzését támogatta, akik közül 25, képesítéssel rendelkező férfi már gyermekellátásban dolgozik, hetvenen pedig még a képzés különböző szintjein tanulnak.

Apák klubja

Az Apák klubja Edinburgh-ban működő projekt, melynek keretében a gyermeküket egyedül nevelő, illetve az elvált és a gyermekükkel láthatások során találkozó apákat segítik különböző programok szervezésével. Ezek közt vannak olyanok – pl. kirándulások –

amelyeken az apák a gyermekükkel, gyermekeikkel együtt vehetnek részt, másokat csak az apák részére szerveznek, valamint folyik egyéni tanácsadás. Az Apák klubjának beindítását az a felismerés vezérelte, hogy nagyon kevés támogató program létezik kizárólag férfiak számára. A Sure Start (Biztos Kezdet) program keretében biztosítható csak valamennyi támogatás a kisgyermekkor ellátására, ami igényelhető rászoruló apák programjaihoz. A gilbertoni Családsegítő Központban figyeltünk fel rá, hogy vannak segítségre szoruló apák, akik számára ugyanakkor nincsenek helyi közösségi támogató programok.

Ki jár az Apák klubjába? Gyermeüket egyedül nevelő apák, elvált és a gyermekkel láthatások során találkozó apák, valamint gyermekek. Valamennyiük számára jó lehetőséget nyújt a klub tevékenységeiben való részvétel: a gyermekek hasznosan tölthetik el idejüket az édesapjukkal; az apák találkozhatnak másokkal, akik hozzájuk hasonló helyzetben vannak, tehát jobban érzik magukat; az apák férfiak társaságában lehetnek. Az Apák klubjába többféle módon lehet bekerülni. Elsősorban saját jelentkezés alapján, de a védőnők, orvosok, szociális munkások, családsegítő központok és önkéntes/civil szervezetek is irányíthatnak oda férfiakat.

A klub szervezői a családsegítő minibuszával szombatonként kirándulni viszik az apákat és gyermekeiket. Elsősorban aktív, mozgásos programokat kínálnak, mivel meggyőződésük, hogy a férfiak elsősorban az ilyen tevékenységekben vesznek részt szívesen. A közös kirándulásokon kívül a klub szakemberei egyéni támogatást és tanácsadást biztosítanak, csoportos beszélgetéseket szerveznek, és szükség esetén megteremtik más szervezetek szakembereivel való megbeszélések lehetőségét.

A klub létrehozásakor férfi szakembereket alkalmaztunk, akik több támogató szervezet munkájába kapcsolódtak be. Kifejezetten a gyermeküket egyedül nevelő apákat céloztuk meg, és úgy gondoltuk, hogy inkább aktív programokat – és nem beszélgetéseket – kezdeményezünk. Egészségügyi témákban is a rendelkezésükre álltunk. Jelenleg a támogató-segítő tevékenységünk gyermeknevelési tanácsadásra, különböző szolgáltatásokhoz és jogi tanácsadáshoz való hozzájutás segítésére, valamint a férfiaknak a gyermeknevelésben és -gondozásban betöltött szerepének hangsúlyozására és népszerűsítésére terjed ki.

Internetes honlapunkon – (www.meninchildcare.com) – további részletes információk találhatóak a Men in Childcare programjairól és konferenciáiról.

Az előadás a Férfimunka? Női munka? Kisgyermek gondozása és nevelése c. konferencián hangzott el, 2005. június 24-én.